

ДИТЯЧІ ТА ЮНАЦЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЧАТКУ ХХ СТ.

• Джерело 3 Думка дослідника

«ПЛАСТ» — дитячо-молодіжна організація, покликана виховувати молодь на морально-християнських засадах, плекати почуття лідера та виховувати почуття українського патріотизму. При зустрічі пластуни вітаються словом «Скоб». У назві цього орла, що живе над великими водами, переплетені початкові літери чотирьох слів «сильно», «красиво», «обережно», «бистро», кожне з яких має свої символи (дубовий листок, кетяг калини, мухомор і блискавка). Перша українська організація виникла при філії Академічної гімназії у Львові в 1911 р. за допомогою І. Франка та І. Чмоли. Відразу була взята назва «Пласт» (у запорізьких козаків пластунами називали розвідників — тих, хто вистежував ворога в прикордонних болотах). Відділи «Пласту» існували в Галичині в усіх українських і багатьох польських гімназіях. Пластові організації виникали в Білій Церкві, Кам'янці-Подільському, Харкові, Києві, на Волині, Буковині й Закарпатті. Але польська влада в Західній Україні і радянська в Східній повели рішучий наступ на скаутський рух. Його активісти були фізично знищені, з 1930 р. «Пласт» працював у підпіллі, а з 1939 р. — за кордоном.

«Пласт» перебуває поза школою, не прагне масового захоплення, тому значною мірою є елітарним. Система виховання умовно розмежовується на духовну та фізичну. Перша — це вивчення історії, традицій, культури рідного народу. Друга — мандрівки рідним краєм, веселі змагання та ігри у виїзних таборах. Щоб бути здоровим, пластун повинен утримуватися від куріння, алкоголю та наркотиків. «Істина пізнається через практику» — гасло пластунів. Вік пластунів від 7 до 25 років.

Ерстенюк М. Пласт // Довідник з історії України (А–Я): Посібн. для серед. загальноосв. навч. закл. / За заг. ред. І. Підкови, Р. Шуста. — К.: Генеза, 2001. — С. 582.

• Джерело 4 Думка дослідника

«СІЧ» — українська фізкультурно-спортивна організація 1900–1930 рр. у Галичині, Буковині, Закарпатті та в еміграції. Перша фізкультурна організація «Січ» була заснована К. Трильовським у травні 1900 р. У 1913 р. в Галичині діяло понад 900 первинних організацій «Січі», в яких налічувалося близько 80 тис. членів. Члени «Січі» були зобов'язані працювати над своїм фізичним і моральним оздоровленням, дотримуватися національного одягу, приходити на спортивні змагання і свята в одностроях, з малиною стрічкою через плече. У роботі товариств наголошувалося на необхідності розвивати історичні традиції українського народу.

Найбільш масовими виховними формами діяльності «Січі» було проведення сільських, повітових і крайових демонстрацій та спортивних змагань. У спортивному святі, проведеному у Львові 1914 р., брало участь близько 12 тис. членів «Січі», «Сокола», «Пласту», а також представники чеських, хорватських, словенських і румунських спортивних товариств.

У затверженому в лютому 1919 р. статуті гімнастично-спортивного товариства «Січ» підкреслювалось, що «метою товариства є фізичне оздоровлення української нації і виховання національного почуття дисципліни і громадськості». У статуті пропонувалось розвивати такі основні види спорту, як гімнастика, верхова їзда, фехтування, плавання, веслування, футбол, волейбол.

Мовчан С. Січ // Довідник з історії України (А–Я): Посібн. для серед. загальноосв. навч. закл. / За заг. ред. І. Підкови, Р. Шуста. — К.: Генеза, 2001. — С. 756.

• Джерело 5 Думка дослідника

«СОКІЛ» — перше українське фізкультурно-спортивне, протипожежне товариство, створене у Львові 1894 р. Перше товариство «Сокіл» виникло у 1862 р. у Празі. Згодом були створені аналогічні організації у інших слов'янських народів. У 1907 р. вони об'єдналися у Всеслов'янський сокільський союз. Завданням товариства було фізичне вдосконалення його членів, проведення культурно-просвітницьких заходів з метою виховання почуття національної єдності. Товариство створене на загальних зборах, що відбулися 1894 р. у Львові. Члени товариства займалися різними видами спорту: велосипедний, веслування, фехтування, стрільба (з 1912 р.), проходили протипожежну підготовку, могли відвідувати заняття з музики і співу. Пізніше серед спортивних дисциплін, якими займалися члени товариства, з'явилися лижний спорт (лещатарство), ковзанярський та санний спорт, хокей (гаківка), футбол (копаний м'яч), волейбол (сітківка), баскетбол (кошиківка), а також бокс (стусан) та туризм (мандрівництво).

Згідно зі статутом, «Сокіл» мав власний прапор (лев у синьому полі), гімн («Соколи, соколи, ставайте в ряди»), гасла-кличі («Всі вперед — всі враз», «В здоровому тілі — здорова душа», «Де сила — там воля») та сокільський привіт — «Гаразд».

Андрусак Т. Сокіл // Довідник з історії України (А–Я): Посібн. для серед. загальноосв. навч. закл. / За заг. ред. І. Підкови, Р. Шуста. — К.: Генеза, 2001. — С. 793.

👉 ЗАВДАННЯ ТА ЗАПИТАННЯ

- 1 Прочитайте Джерела 3, 4, 5.
- 2 Визначте мету, напрямки діяльності, вік учасників та символіку молодіжних організацій «Січ», «Сокіл» і «Пласт».
- 3 Що, на Вашу думку, є спільного у цих організаціях? Чим можна пояснити фізкультурно-спортивну спрямованість молодіжного руху українців на початку ХХ століття? Пригадайте з курсу історії, чи було характерним створення таких організацій у цей історичний період тільки для української молоді? Поясніть.
- 4 Наскільки була важливою для молоді проблема культурного діалогу і як він міг реалізовуватися в імперський період?